

La tramuntana - Josep Maria Dacosta i Xavier Febrés

De tant en tant el lector desprevingut topa amb un recull d'articles o de proses circumstancials sobre l'Empordà. L'esquema és prou conegut: es tracta d'anar repetint tòpics tronats sense solta ni volta, passant pel túrmix Pla, Dalí i Pella i Forgas, i afegint-hi un polsim de vanitat autobiogràfica. El lector, en canvi, se sent reconfortat davant treballs com *La tramuntana*, on Josep Maria Dacosta i Xavier Febrés centren les energies en un aspecte concret, com és el vent tramuntanal, del qual espigolen tot el que se sap, s'inventa i se suposa, amb l'aplicació i la modèstia de dos arxivers benedictins. El tractament objectiu, diacrònic i polivalent revitaliza l'interès d'un tema tan sovint condemnat a l'esterilitat del lloc comú, i obre en el lector noves vies de relació amb aquest peculiar fenomen atmosfèric.

En menys de cent pàgines, la tramuntana és contemplada des de tots els angles possibles: etimològic, meteorològic, energètic, històric, botànic, psicològic, artístic, mític, literari... Els autors ens recorden que els romans van dedicar un temple la tramuntana a Narbona i que, com que es considerava que aquest vent foragitava els miasmes, durant més de dos segles es va celebrar una processó i un aplec pro-tramuntana al santuari de la Mare de Déu de Requesens. No obliden tampoc consignar que al segle passat el vent va destrossar la torre del rellotge de l'església de Sant Pere de Figueres i que va transportar una campana fins a la plaça de l'Ajuntament, ni que les cròniques informen que va fer volar un guàrdia civil durant cinquanta metres fins a estavellar-lo contra una roca.

En el capítol *Folls i tocats per la tramuntana* hi retrobem l'aportació antitòpica de l'especialista Joan Guillaumet: «La tramuntana en persones de psiquisme normal i sa produeix un més aviat un efecte contrari al de la folia». Aquest punt de vista és refrendat pel pintor Evarist Vallès i el psiquiatre i psicoanalista Carles Frigola.

El llibre inclou també un aplec miscel·lani de fets relacionats amb la tramuntana: un projecte d'orgue accionat pel vent, galetes en forma de rufa (el nuvol que acompanya el vent damunt el Puig Neulós), declaracions crítiques de Gabriel García Márquez, llegendes recopilades per Joan Amades, correspondència entre tramuntana i suïcidis, tramuntana i radioactivitat, etc.

Ens trobem, doncs, davant una introducció seriosa a un fenomen més citat que conegut, escrit a quatre mans per Xavier Febrés (Barcelona, 1949), periodista i autor d'un bon nombre de llibres de temàtica diversa (Josep Pla, l'Empordà, literatura de viatges) i Josep Maria Dacosta (Figueres, 1962), biòleg i autor de diversos llibres sobre l'home i el medi a l'Alt Empordà (*Arbres monumentals*, *Balenes i dofins a la Costa Brava* i altres).

Els efectes de la tramuntana són a la vista de tothom, però el vent en sí és invisible, i per això la tasca d'il·lustradors i fotògrafs (en particular Pere Pagès i el mateix Dacosta) resulta especialment meritòria. Necessitem més llibres com aquest, que ens revelin totes les dimensions de fenòmens rics que la mandra i la ignorància redueixen sovint a quatre frases gastades. Un cop despullada de retòrica buida, la tramuntana reneix i es reviscola amb efectes multiplicatius. Coneixent-la més, ens coneixem més a nosaltres mateixos.